

Makale Künyesi (Derleme): Çıracı, K. (2019). Konya ili ağızlarına dair bir bibliyografya denemesi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. 4 (1), 176-201.

KONYA İLİ AĞIZLARINA DAİR BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ

Kazım ÇIRACI¹

ÖZET

Türkiye Türkçesi ağız araştırmaları 19. yüzyılın ikinci yarısından günümüze yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından Türk dili araştırmalarına sağladığı katkıdan ve daha pek çok önemli nedenlerden ilgiyle sürdürülmüştür. Türkiye Türkçesi ağız araştırmalarında önemli gelişmeler kaydedilmesine rağmen Konya ağızlarının incelenmesi çoğunlukla gözden kaçmış, tamamlanamamıştır. Konya'nın Türkiye'de sınırları en geniş il olmasından kaynaklanan bu durum Türkiye Türkçesi ağızlarının bütününe kapsayan çalışmalarda eksiklik oluşturmaktadır. Bu yazıda Konya ağızlarına dair yapılan çalışmalar kronolojik sırayla sunulacaktır. Yer yer bazı değerlendirmeler de yapılacaktır. Sonuç olarak Konya ağızlarına dair yapılmış çalışmalara topluca bakılması sağlanacak ve Konya'nın Türkiye Türkçesi ağız araştırmalarında üzerindeki önemle durulması gereken illerden olduğu vurgulanacaktır.

Anahtar kelimeler: Konya ağızları, Türkiye Türkçesi ağızları, Türk Dili, Konya.

A BIBLIOGRAPHY TRIAL ON KONYA DIALECTS

ABSTRACT

Turkey Turkish dialects research in the second half of the 19th century to the present day has been maintained the contribution it makes to the local Turkish language research by local and foreign researchers and many of the important reasons. Although important developments are recorded in Turkish dialects of Turkey research of Konya dialects mostly unnoticed, and not completed. Because Konya is the biggest country in Turkey the is lock of research causes deficiency in full scope researches of dialects of Turkey Turkish. In this article, the operations about Konya dialects will be presented in chronological order. In some places, some evaluations will be made. As a result, the researches on the Konya dialect will be covered

¹ Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi. kciraci@student.cu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-3014-2926>

collectively, and it is going to be strongly emphasized that Konya is very important in researches of Turkish dialects of Turkey.

Key words: Konya dialects, Turkish dialects, Turkish, Konya.

GİRİŞ

XI. yüzyıldan başlayarak Oğuz yurdu olan Anadolu'da en önemli Oğuz yerleşim yerlerinden biri Konya'dır. Anadolu Selçuklu Devleti zamanında Konya, 1076 yılında Sultan Süleyman Şah tarafından başkent yapılmıştır. 1080 yılında başkent İznik'e nakledilmişse de Konya, Sultan I. Kılıçaslan ile tekrar 1097 yılında başkent olmuş, Karamanoğlu Mehmet Bey'in Konya'yı ele geçirdiği 1277 yılına kadar Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkentliğini yapmıştır. Daha sonra Konya, Karamanoğlu Beyliği'ne de başkentlik yapmıştır (Konyalı, 1964: 39-59). Osmanlı padişahlarından II. Murat'ın 1442 yılında Karamanoğulları hakimiyetine son vermesi ile Konya Osmanlı Devleti'ne geçmiş, Osmalı Devleti'nin önemli vilayetlerinden biri olmuştur. Dolayısıyla Konya Anadolu'da en eski Oğuz illerindedir. Sümer'in XVI. yüzyılda Anadolu'da Oğuz boylarına ait yer adlarına dair verdiği listede, Konya'da 24 Oğuz boyundan Kayı, Bayat, Döğer, Avşar, Beğdili, Karkın, Bayındır, Çavuldur, Çepni, Salur, İğdir, Yıva ve Kınık olmak üzere 13 Oğuz boyunun adını taşıyan toplamda 52 yer vardır (Sümer, 2016: 395-416). *Türkiye'de Meskûn Yerler Kılavuzu*'na bakıldığında bu 52 yerin çoğunun aynı Oğuz adları ile bugün de var olduğu görülür. Konya ilinde ayrıca diğer Türk boylarıyla ilgili yer adları da vardır. Örneğin eski Türk boylarından Çiğiller'in adı Konya ilinde Ilgın ve Karapınar ilçelerine bağlı iki köyde geçer. Bu bağlamda ağızların oluşumunda etnik yapının önemli rolü olduğu göz önüne alınırsa Konya ili ağızlarının araştırılması ve bu konuda yapılan araştırmalar oldukça önemlidir. Korkmaz, Anadolu ağızlarının etnik yapı ilişkisi sorununu ele aldığı yazısında, tarihi kaynaklardan, arşiv vesikalarından aldığı sonuçlara ve Anadolu ağızlarına dair karşılaştırmalı çalışmalara dayanarak Anadolu'daki belirli özellikler taşıyan bir kısım ağızların veya bu ağızları birbirinden ayıran özelliklerin hangi Oğuz boylarından geldiğini genel çizgileriyle tayin edilebildiğini söyler (Korkmaz, 1971: 24). Bununla birlikte Türkiye Türkçesi ağızlarının bütününe kapsayan çalışmalar için de Konya ili önemlidir. Ancak Türkiye Türkçesi ağız araştırmalarında önemli gelişmeler kaydedilmesine rağmen Konya ağızlarının incelenmesi çoğunlukla gözden kaçmış, tamamlanamamıştır. Nitekim Karahan Türkiye Türkçesi ağızlarını sınıflandırdığı eserinin "Söz Başı" bölümünde çalışmasını yeterince işlenmemiş olan bölgeler nedeniyle olumsuz yönde etkilediğinden söz ettiği iller arasında Konya'yı da

sayar (Karahan, 2014: V). Karahan'ın elimizde 3. baskısı (2014) olan bu eserinin bahsettiğimiz bölümü 1992 tarihlidir. Aradan geçen yirmi yedi yıllık zaman aralığında Türkiye Türkçesi ağızlarında çalışma yapılmayan bölgelere dair çalışmaların neredeyse büyük bölümünün yapılmış olmasına karşın Konya ağızlarını toplu olarak ele alıp işleyen bir çalışma henüz yoktur. Buna karşın Konya ağızları ile ilgili daha çok metin derlemesi, kelime derlemesi niteliğinde pek çok makale, kitap vardır. Buna ayrıca son yıllarda Konya'nın bazı ilçelerine ve köylerine dair üniversitelerde hazırlanan lisansüstü tezler ile alanda uzman kişiler tarafından yazılmış bazı makaleleri de ekleyebiliriz. Hazırladığımız bibliyografyada Konya ağızlarına dair yapılan sözünü ettiğimiz bu çalışmalar kronolojik sırayla sunulacaktır. Böylece Konya ağızlarını ilgilendiren çalışmalara topluca bakılması sağlanacaktır. Bibliyografyaya geçmeden önce Karahan'ın sınıflandırmasına göre Konya'nın hangi ağız grubu içerisinde hangi alt grupta olduğuna değinilecek, sonrasında Türkiye Türkçesi ağız araştırmaları tarihçesine dair bilgi verilecektir.

Karahan, Türkiye Türkçesi ağızlarını Kuzey, Doğu ve Batı olmak üzere üç ana gruba ayırmış, bu ana gruplara da alt ağız grupları belirlemiştir. Batı Grubu ağızlarında dokuz alt grup tespit etmiştir. Karahan'a göre Konya, Batı Grubu ağızları içerisinde İçel (Tarsus hariç) ağızları ile birlikte dokuzuncu alt gruba dâhildir. Konya merkez ilçesinin bazı yöreleri ve Ereğli ilçesi de yedinci alt gruba dâhildir (Karahan, 2014: Tablo 4). Karahan'ın dokuzuncu alt grup için belirlediği ayırıcı özellikler şunlardır: 1. Ünlü uyumları bu ağızlarda kuvvetlidir. 2. Damak ünsüzleri yanında meydana gelen *ö > o, ü > u* değişmelerine çok az rastlanır. *ğ* ünsüzü de ince ünlüleri kalınlaştırılmaz. 3. *çamur, yağmur* gibi kelimelerdeki yuvarlak ünlüler, bu ağızlarda düzdür (*çamur, yağmur*). 4. *k* ünsüzü, ince ünlülerin yanında boğumlanma noktasını orta damağa çeker (ekmek). 5. *g, h, ñ* ünsüzleri bu ağızlarda duyulan seslerdir (*gız, yoğ, deñiz*). 6. *g* ünsüzü iki ünlü arasında sızıcılaşıp eriyerek hece kaynaşmasına sebep olur (*bön*). 7. Teklik 2. şahıs iyelik ekinde, ilgi hâli ekinde sonra *ñ > y* değişmesi görülür (*babayñ*). 8. Zamir kökenli 1. şahıs ve bildirme ekleri *-ın / -in, -ız / -iz*'dir (*gelirin, geliniz*). 9. *-yorur / -yörür / -yuru / -yor / -yo* şimdiki zaman ekleri kullanılır (*geliyoru*). 10. Teklik birinci şahıs emir eki *-ayın / -eyin*'dir (*geleyin*). 11. *-ınca / -ince* zarf-fiil ekinde ünlü daralması olmuştur (*gelinci*). Karahan ayrıca, Konya ağzında, İçel ağzından farklı olarak ilk hecede *e > i* değişmesi (*piynir, mindir, ziytin, çişme*) ve orta hece ünlüsünün daralması hadiselerinin yaygın olduğunu (*masıyla, parıyla*), bu ağızda geniş zaman ekinin *r*'sinin son seste düşebildiğini (*geli*), *-ka / -ke* zarf-fiil ekinin işlek olduğunu (*gelirke*), *ki* aitlik ekinde önceki *-da / -de* ekinin ünlüsünün

uzun telaffuz edildiğini (*zindandāki*) söyler, Konya merkez ilçesi ile Akşehir'in bazı yörelerinde ve İçel'de sekizinci grubun özelliklerini taşıyan ağızlar bulunduğunu belirtir (Karahan, 2014: 177).

1. Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Tarihçesi

Zeynep Korkmaz, Anadolu ağızları üzerine yapılan çalışmaları iki dönemde inceler. İlk Dönem A. Maksimov'un 1867 yılında yazmış olduğu *Opt izslédovanija tyurskich dialektov v Chudavendigarë i Karamanii* (Hüdavendigâr ve Karamanlı Ağızları) adlı denemesiyle başlayıp 1940 yılına kadar süren yabancı araştırmacılar dönemidir. İkinci dönem ise 1940 yılından sonra başlayan ve Anadolu ağızları üzerindeki araştırmaların daha yoğun olduğu yerli araştırmacılar dönemidir (Korkmaz, 1976: 143-144). Yerli araştırmacılar dönemi Ahmet Caferoğlu ile başlar. Caferoğlu 1940'lı yılların başında Anadolu'yu baştan sona dolaşmış ağız metni derlemeleri yapmış ve 9 ciltlik bir külliyat oluşturmuştur.

Caferoğlu ile başlayan yerli araştırmacılar döneminden günümüze dek Konya gibi belli başlı birkaç bölge haricinde Türkiye Türkçesi ağızlarını ilgilendiren pek çok yere dair kapsamlı ağız araştırmaları yapılmıştır. Bu araştırmalara, çoğunlukla Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan en belli başlılarından; Ömer Asım Aksoy: *Gaziantep Ağızı* (1946), Şevket Beysanoğlu: *Diyarbakır Ağızı* (1966), Zeynep Korkmaz: *Güney-Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi* (1956) ve *Nevşehir ve Yöresi Ağızları* (1963), Ahmet Bican Ercilasun: *Kars İli Ağızları* (1971), Turgut Acar: *Artvin ve Yöresi Ağızları* (1972), Turgut Günay: *Rize ili Ağızları* (1972), Efrasiyap Gemalmaz: *Erzurum İli Ağızları* (1978), Tuncer Gülensoy: *Kütahya ve Yöresi Ağızları* (1988), Mukim Sağır: *Erzincan ve Yöresi Ağızları* (1995), M. Emin Eren: *Zonguldak-Bartın-Karabük Ağızları* (1997), Necati Demir: *Ordu İli ve Yöresi Ağızları* (2001), Gürer Gülsevin: *Uşak İli Ağızları* (2002), Faruk Yıldırım: *Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları* (2006) ve *Suriye Bayırbucağ Türkmen Ağızı* (2018), Jale Öztürk: *Hatay Ağızı* (2009), Hakan Akça: *Ankara İli Ağızları* (2012), Ali Akar: *Muğla ve Yöresi Ağızları* (2013), Ayşe İlker: *Manisa Ağızları* (2017) örnek gösterilebilir.

Daha çok ses ve şekil bilgisi odaklı en belli başlı bu araştırmalara sözlük, ağız/dil atlasları ve sınıflandırma çalışmaları da eklenilebilir. Bugün Türkiye Türkçesi ağızlarının en önemli sözlük kaynağı "Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü"dür. 26 Eylül 1932 – 5 Ekim 1932 tarihleri arasında düzenlenen 1. Türk Dili Kurultayı'nın kararları sonucu 1932 – 1959 yıllarında iki büyük derlemenin verimi olan son baskısı (2009) 6 ciltlik bu sözlüğün "Ön Söz"ündeki şu

paragraf, içeriğini bildirir: ‘‘Bu sözlükte 1932 yılına kadar yazı dilimize girmemiş ve 1932-1960 yılları arasında, yurdumuzun türlü bölgelerinde halk ağzından derlenmiş olan Türkçe veya Türkçeleşmiş sözler vardır.’’ Derleme Sözlüğü’ne ek olarak, son yüzyılın başlarından günümüze sadece bir ile veya yöreye özgü müstakil ağız sözlüklerinin de hazırlandığı görülür. Ayrıca bir ilin veya yörenin ağızını tez olarak hazırlayan araştırmacıların, hazırladıkları yörenin ağızından *Derleme Sözlüğü*’ne çeşitli yazılarıyla katkıda buldukları da görülür. Türkiye Türkçesi ağızlarına dair ilk sınıflandırma denemesi, İ. Kúnos’a aittir. İ. Kúnos’un 1896 tarihli ilk denemesinden sonra Ahmet Caferoğlu (1946), P. Kral (1980) gibi yerli ve yabancı araştırmacıların sınıflandırma denemeleri vardır. Son ve en çok itibar edilen sınıflandırma Leyla Karahan’a (1996) aittir.

Ülkemizde ağız atlasları konusunda ise derli toplu ilk çalışmayı Karahan yapmıştır. Karahan, Anadolu Ağızlarını sınıflandırdığı çalışmasının sonuna toplam 23 harita ekleyerek bir ilki gerçekleştirmiştir. Bu haritaların 14’ü ses bilgisi, 8’i şekil bilgisi ve 1’i de sözdizimi özelliklerini taşımaktadır. Karahan, toplam 23 haritaya dayanarak oluşturduğu atlasıyla Anadolu Ağızları’nın ana ağız gruplarını belirlemiştir (Boz, 2008: 162). Dil ve ağız atlası çalışmalarında ilk hacimli çalışma Erdoğan Boz ile Semra Günay Aktaş’ın yayımladıkları *Eskişehir İli Dil Atlası* (2017) adlı çalışmadır.

2. Konya İli Ağızları Bibliyografyası

Türkiye Türkçesi ağızlarına dair Saadettin Buluç’un *Türkiyat Mecmuası*’nda (VII-VIII/1, 1942: s. 327-333) yayımladığı *Anadolu Ağızları Bibliyografyası* adlı makalesi, Kayahan Erimer’in *TDAY-Belleten*’de (1970: s. 211-236) yayımladığı *Anadolu ve Rumeli Ağızları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi* adlı makalesi ve Tuncer Gülensoy ile Ercan Alkaya’nın birlikte yayımladıkları *Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası* (2003) adlı kitabı vardır. Konya ağızına dair daha önce Sakaoğlu’nun *Üzerinde Durulmamış Bir Anadolu Ağızı: Konya Ağızı* (2009) adlı bildirisinde verdiği bir bibliyografya vardır. Sakaoğlu bu bildirisine *Konya Ağızı Üzerine Araştırmalar* (2012) adlı kitabında (s. 80-104) yer vermiştir. Bu çalışmanın temel malzemesi, Sakaoğlu’nun söz konusu bildirisi ve Gülensoy-Alkaya’nın hazırladığı *Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası* (2003) adlı eserinden elde edilmiştir. Ayrıca bu iki çalışmada olmayan, kendi araştırmalarımız sonucunda ulaştığımız güncel pek çok çalışmaya da yer verilmiştir. Tüm bu malzemeyi ele alarak, yer yer gözlemlerimizi de ekleyerek 1867-2019 yılları aralığındaki Konya ili ağızlarına dair çalışmaları; 1. Basılmış

Çalışmalar ve 2. Basılmamış Çalışmalar olmak üzere iki ana başlık altında topluyoruz. Hazırladığımız bu bibliyografyanın elbet gözden kaçan eksiklikleri olabileceği gibi ileriye yönelik zamanda güncellik sorunu da ortaya çıkacaktır.

2.1. Basılmış Çalışmalar

2.1.1. Kitaplar

1. Maksimov, V. Aleksandroviç (1867). *Oput izslédovanija tyurskich dialektov v Chudavendigarë i Karamanii*. St. Petersburg, 99 s.

Konya ağızlarını ilgilendiren ilk çalışma Rus Türkolog A. Maksimov'un Türkiye Türkçesi ağız araştırmalarının ilk çalışması kabul edilen *Oput izslédovanija tyurskich dialektov v Chudavendigarë i Karamanii* (Hüdavendigar ve Karamanlı Ağızları) adlı eseri sayılabilir. Eren, Maksimov'a dair 1855'te Petersburg Üninersitesi'nin Doğu Dilleri Fakültesi'ne girdiğini, 1859'da bitirip 1861'de uzmanlık sınavını verdiğini, 1863'te bilimsel çalışmalar yapmak üzere Türkiye'ye gönderildiğini ve 1866'da dönüp 1867 yılında söz konusu Bursa ve Karaman ağızları ile ilgili çalışmasını savunduğunu bildirir (Eren, 1998: 2012).

2. Kúnos, İgnace (1896). *Kisázsiai Török Dialektusairól*. Budapeşte, 48 s.

Szilágyi, İgnace Kúnos'un 1896'da Budapeşte'de yayımladığı *Kisázsiai Török Dialektusairól* (Küçük Asya Türk Dialektleri Hakkında) adlı eserinde Konya ağızını araştırmak amacıyla birkaç Türk gencinin sergilemekte olduğu *Köylü bir Oyun* adlı seyirlik oyunu Konya civarından derlediğini bildirir (Szilágyi, 2007: 159). Szilágyi ayrıca Kúnos'un İstanbul'da Macar asıllı bir sahaf ile çok sayıda eski Türkçe metin okuduklarını, bunun sonucunda Eski Anadolu Türkçesinin hâlen konuşulmakta olan Konya ağızına benzediğini farkettiklerini söyler (Szilágyi, 2007: 63).

3. Radloff, Wilhelm, İgnace Kúnos (1899). *Proben der Volksliteratur Türkischen Stämme VIII / Die Mundarten die Osmanen*. St. Petersburg, XIII+588 s.

Kúnos'un Wilhelm Radloff ile birlikte yayımladıkları 1899 tarihli *Proben der Volksliteratur der türkischen Stämme VIII* adlı bu eseri Anadolu'dan derlenmiş halk edebiyatı ürünlerini içerir. Proben serisinin sekizinci cildi olarak da niteleyebileceğimiz bu derleme Saim Sakaoğlu ve Metin Ergun tarafından 1998'de Türk Dil Kurumunda

yayımlanmıştır. Sakaoğlu-Ergun esere dair “*Anadolu’da derlenen ve seride sekizinci cilt olarak yer alan eser, Ignaz Kúnos’un 1885’ten sonra çıktığı geziler sırasında, çoğunlukla Konya-İzmir hattında derlenen halk edebiyatı ürünlerini içine almaktadır.*” der (Sakaoğlu-Ergun, 1998: 2). Eserdeki derlemelerin yapıldığı yerler Sakaoğlu-Ergun tarafından “İstanbul, Bursa, Aydın, Konya, Kütahya vb.” olarak belirtilir (Sakaoğlu-Ergun, 1998: 4).

4. Giese, W. Friedrich C. (1907). *Materialen zur Kenntnis des anatolischen Türkisch I. (Erzählungen und Lieder aus dem Vilajet Qonjah.* Halle-New York, VII+126 s.

Wilhelm Friedrich Carl Giese’nin 1907’de Halle ve New York’ta yayımlanan bu kitabı Konya’dan (Bozkır, Hadim, Beysşehir, Kulu, Hotamış, İslık köyü, Alanköy köyü, Kadınhanı) derlemeler ve bu derlemelerin manzum olanlarının Almanca açıklamalarını içerir. Eren, Giese’nin 1899-1905 yılları arasında İstanbul’da Alman Lisesi’nde öğretmenlik yaptığını, bu yıllarda İç Anadolu’da gezilerle çıktığını ve 1902 ve 1904 yıllarında yapmış olduğu araştırmaları sonucunda bu eserini yayımladığını bildirir (Eren, 1998: 162).

5. [Koner], Mehmed Muhlis (1911). *Anadolu Kadınları.* Konya: Meşrik-i İrfan Matbaası.

1911’de Osmanlı Türkçesi alfabesi ile basılan bu kitap Konya ağzı ile yazılmış altı perdelik *Hovarda* adlı bir oyunu barındırır. Kitabın son baskısının künyesi:

Koner, Mehmet Muhlis (2004). *Anadolu Kadınları – Hovarda.* İstanbul: Altınarı Ofset, 132 s. (Hazırlayan: Mustafa Özcan)

6. Kowalski, Tadeusz (1919). *Zagadki Ludowe Tureckie / Enigmes populaires Turques.* Krakov, 76 s.

Sakaoğlu bu kitaba dair Anadolu ve Balkanlarda derlenen 141 bilmecenin dört tanesinin (No. 113 – 116) Konya’da derlendiğini söyler (Sakaoğlu, 2012: 95).

7. Kúnos, Ignace (1925). *Türk Halk Edebiyatı.* İstanbul, 206 s.

Kúnos’un bu kitabı 1978’de Tercüman 1001 temel eser serisinin 127. kitabı olarak Tuncer Gülensoy tarafından yayımlanmıştır. Gülensoy-Alkaya bu kitabın 127-138. sayfaları arasında (Gülensoy 1978 yayımında s. 126-138) Bursa, Aydın İzmir, Konya ve Kütahya’dan derlenmiş kelimeleri içerdiğini ancak kelimelerin nereden derlendiğinin belirtilmemiş olduğunu söyler (Gülensoy, 2003: 98).

8. Gordlevskiy, V. (1927). *Djardjan v Konii*. Dokl, Akademii Nauk, 5, 113.

Sakaoğlu'nun bibliyografyasından eklediğimiz bu yayının içeriğine dair herhangi bir bilgiye ulaşamadık.

9. [Ergun], Sadeddin Nüzhet, Mehmed Ferid [Uğur] (1926), *Konya Vilâyeti Halkıyat ve Harsiyatı*. Konya.

İlk olarak 1926'da basılan bu kitap, 2002 ve 2015 yıllarında Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü tarafından yeniden basılmıştır.

10. Caferoğlu, Ahmet (1941). *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzemeler II / Oyunlar, Tekelemeler, Yanılmacalar ve Oyun İstilahları / Konya, Isparta, Burdur, Kayseri, Çorum, Niğde Vilayetleri Oyunları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, yayın no: 136.

Bu kitabın 1-34. sayfaları arası Konya'ya ayrılmıştır. Metinler fonolojik transkripsiyon işaretleri ile yazılmıştır. Kitabın 2. baskısı 1994'te Türk Dil Kurumu tarafından basılmıştır. Sakaoğlu 2. baskının sözlük bölümünde geçen 194 kelimeden 48 tanesinin Konya ile ilgili olduğunu söyler (Sakaoğlu, 2012: 97).

11. Räsänen, Martti (1942). *Türkische Sprachproben aus Mittel-Anatolien / IV; Konja Vil*. Studia Orientalia, Helsinki, 1-83.

Räsänen 1931'de Orta Anadolu'da yaptığı diyalektoloji çalışmaları sırasında birtakım "dil örnekleri" derlemiştir. Bu örnekleri 1933-1942 yılları arasında *Türkische Sprachproben aus Mittel-Anatolien* adı altında yayımlamıştır (Eren, 1998: 279). Räsänen bu derlemelerinin dördüncü cildini Konya'ya ayırmıştır. Bu ciltte Ermenek'ten, Göçü köyünden, Alibeyhüyüğü köyünden, Çumra'dan ve Sille'den çeşitli konularda derlemeler vardır.

12. Küçükbezirci, Seyit (1960). *Issız Yuvalar Konya Türküleri*. Konya: Umut Yayını, 100 s.

Kitabın 89-100. sayfaları arasında kelimelere dair bir sözlük bulunmaktadır.

13. Gündüz, İbrahim (1980). *Bütün Yönleriyle Karapınar*. Konya: Kuzucular Ofset, 590 s.

Kitabın 342-348. sayfaları arasında "Yöresel Kelimeler, İsimler ve Anlamları" başlığıyla bir kelime listesi vardır.

14. Oğuz, Zeki (1997). *Gelenekleriyle Görenekleriyle Konya Dağ Köyleri*. Konya: Dizgi, 80 s.

15. Özdoğru, Şükrü (1997). *Tarihî, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Hotamış*. Konya: Damla Ofset, 166 s.

Kitabın 155-156. sayfaları arasında “Mahallî Kelimeler” başlığıyla iki sayfa kelime listesi vardır.

16. Odabaşı, Sefa (1999). *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*. Konya: Selçuk Belediyesi Kültür Yayınları, 210 s.

17. Sakaoğlu, Saim – Ali Berat Alptekin (1999). *Konya’da Halk Edebiyatı / Millî Mücadele’den Günümüze Konya (1915-1965) C. 1*. Konya, 353-372

18. Turgut, Arif Nüşet (2003). *Eski Konya Evleri*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 126 s.

Sakaoğlu bu kitabın 123-126. sayfaları arasında *Sözlük* bölümünün olduğuna ve bu bölümün Hafize Melek Hidayetoğlu tarafından yazıldığına işaret eder (Sakaoğlu, 2012: 102).

19. Keşmir, Celalettin (2004). *Konya Yazıları*. (haz. Mustafa Özcan). Konya: Tablet Kitabevi, 556 s.

Bu kitap, Konya ile ilgili yerel basında pek çok yazısı bulunan Celalettin Keşmir’in 1940 ile 1973 yılları arasındaki yazılarının Mustafa Özcan tarafından derlenip bir araya getirilmiş halini içerir. Sakaoğlu, bibliyografyasına söz konusu *Konya Yazıları* (2004) adlı bu kitaptan Konya ağzını ilgilendirenleri eklediğine işaret eder. Sakaoğlu’nun Keşmir’e dair bu kitaptan ve kendi araştırmaları ile bulup eklediği yazılar şunlardır:

Keşmir, Celalettin (1951). Atasözleri. *Yeni Konya*, 11 Ekim. (*Konya Yazıları*’nda s. 479-480)

Keşmir, Celalettin (1962). Konya Ağzı Üzerine Bir Deneme. *Yeni Konya*, 31 Mayıs. (*Konya Yazıları*’nda s.502)

Keşmir, Celalettin (1962). Muhlis Koner’de Konya Ağzı. *Yeni Konya*, 31 Temmuz. (*Konya Yazıları*’nda s. 510)

Keşmir, Celalettin (1962). Konya’da Söylenen Atasözleri. *Yeni Konya*, 14 Ağustos. (*Konya Yazıları*’nda s. 481-482)

Keşmir, Celalettin (1962). Konya’da Söylenen Atasözleri. *Yeni Konya*, 15 Ağustos. (*Konya Yazıları*’nda s. 483-484)

Kişmir, Celaleddin (1962). Konya'da Söylenen Atasözleri. *Yeni Konya*, 16 Ağustos. (Konya Yazıları'nda s. 484-485)

Kişmir, Celaleddin (1962). Konya'da Söylenen Atasözleri. *Yeni Konya*, 30 Ağustos. (Konya Yazıları'nda s. 486-487)

Kişmir, Celaleddin (1962). Konya'da Söylenen Dilekler. *Yeni Konya*, 13 Eylül. (Konya Yazıları'nda s. 448)

Kişmir, Celaleddin (1963). Konya Deyimleri. *Yeni Konya*, 23 Temmuz. (Konya Yazıları'nda s. 489)

Kişmir, Celaleddin (1963). Konya Deyimleri. *Yeni Konya*, 24 Temmuz. (Konya Yazıları'nda s. 489-490)

Kişmir, Celaleddin (1963). Konya Deyimleri. *Yeni Konya*, 27 Temmuz. (Konya Yazıları'nda s. 490-491)

Kişmir, Celaleddin (1963). Konya Deyimleri. *Yeni Konya*, 6 Ağustos. (Konya Yazıları'nda s. 491-493)

Kişmir, Celaleddin (1963). Konya Deyimleri. *Yeni Konya*, 13 Ağustos. (Konya Yazıları'nda s. 493-494)

Kişmir, Celaleddin (1966). Unutulmuş Konya Ağzı. *Yeni Konya*, 21 Ocak. (Konya Yazıları'nda s. 506-507)

Kişmir, Celaleddin (1966). Konya Argosu. *Yeni Konya*, 25 Şubat. (Konya Yazıları'nda s. 500-501)

Kişmir, Celaleddin (1966). Baş, Kaş, Göz Üzerine. *Yeni Konya*, 7 Haziran.

Kişmir, Celaleddin (1966). Kulak, Burun, Ağız Üzerine. *Yeni Konya*, 8 Haziran.

Kişmir, Celaleddin (1966). El, Ayak Üzerine. *Yeni Konya*, 10 Haziran.

Kişmir, Celaleddin (1967). Konya Atasözleri. *Yeni Konya*, 3 Mart.

Kişmir, Celaleddin (1969). Oğlum Sana Derim. *Yeni Konya*, 2 Temmuz.

Kişmir, Celaleddin (1969). Şundan Bundan. *Yeni Konya*, 3 Temmuz.

Kişmir, Celaleddin (1969). Alçak Uçan Yüce Uçar Demişler. *Yeni Konya*, 4 Temmuz.

Kişmir, Celeleddin (1971). Konya'da Yerli Ağzı. *Yeni Konya*, 21 Mayıs. (*Konya Yazıları* 'nda s. 504-505)

Kişmir, Celeleddin (1971). Konya'da Değişik Ağızlar. *Yeni Konya*, 22 Mayıs (*Konya Yazıları* 'nda s. 508-509)

Kişmir, Celeleddin (1971). Konya'da Beylik Sözler. *Yeni Konya*, 27 Mayıs. (*Konya Yazıları* 'nda s. 495-496)

Kişmir, Celeleddin (1971). Konya'da Yerli Ağzı. *Yeni Konya*, 29 Mayıs. (*Konya Yazıları* 'nda s. 496-497)

20. Yetiş, Kâzım (2005). *Atatürk ve Türk Dili 3 / III, Atatürk Devri Yazarlarının Türk Dili Hakkındaki Görüşleri (Dergilerden Seçmeler)*. Ankara.

Sakaoğlu bu kitaptaki “VI. Derleme Çalışmaları” başlıklı bölümde bulunan (s. 1641-1761), konuya dair 19 makaleyi işaret eder (Sakaoğlu, 2012: 103).

21. Kılınç, Nurgül (2008). *Geleneksel Konya Giysileri*. Konya: Selçuklu Belediyesi Kültür Yayınları, 154 s.

Sakaoğlu bu kitabın 125-133. sayfaları arasında Geleneksel Konya Giyim Kuşam Terimleri Sözlüğü adında bir sözlük olduğunu belirtir (Sakaoğlu, 2012: 103).

22. Özkafa, Adnan (2010). *Gonya Kitabı*. Konya: Memleket Gazetesi Yazınları.

Bu kitapta, Konya'ya dair folklor unsurlarının Konya ağzıyla yazılmış olduğu görülür. Kitapta ayrıca 45 sayfa kelime listesi vardır.

23. Sakaoğlu, Saim (2012). *Konya Ağzı Üzerine Araştırmalar*. Konya: Kömen Yayınları, 303 s.

Sakaoğlu bu kitabında dil ile ilgili makalelerinden Konya ağzı ile ilgili olanlarının tıpkıbasımını toplamıştır. Kitaptaki makalelerin çoğu listemizde de vardır. Kitap beş bölüme ayrılır. İlk bölümde bildirileri (s. 10-157) yer alır. Sakaoğlu bildirilerini “A. Türk Dil Kurumu Toplantılarında Sunulan Bildiriler” ve “B. Diğer Toplantılarda Sunulan Bildiriler” olmak üzere ikiye ayırır. Türk Dil Kurumu Toplantılarında Sunulan Bildiriler başlıklı alt bölümde (s.10) sırayla şu bildiriler yer alır:

Sakaoğlu, S. (1996). Konya İl Merkezinde Tespit Edilen Bazı Kelimeler Üzerine. *Uluslararası Türk Dili Kongresi 1988 (26 Eylül*

1988 – 3 Ekim 1988). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, yayın no: 665. (bk. : 2.1.2; 31)

Sakaoğlu, S. (1996). yüne- Fiili Üzerine. *Uluslararası Türk Dili Kongresi 1992 (26 Eylül 1992 – 1 Ekim 1992)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, yayın no: 632. (bk. 2.1.2; 35)

Sakaoğlu, S. (1999). Az Bilinen Bazı Konya Atasözleri ve Deyimleri Üzerine. 3. *Uluslararası Türk Dil Kurultayı 1996*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, yayın no: 678. (bk. 2.1.2; 36)

Sakaoğlu, S. (2007). Konya Ağzında Kullanımdan Düşmeye Başlayan Bazı Fiiller. IV. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II (24-29 Eylül 2000)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, yayın no: 856/II. (bk. 2.1.2; 53)

Sakaoğlu, S. (2004). Konyalı Bir Ağız Derleyicisi: Veli Sabri Uyar (1874 – 1954). V. *Uluslararası Türk Dil Kurultayı 2004 (II. Cilt)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, yayın no: 855/2. (bk. 2.1.2; 47)

Sakaoğlu, S. (2008). Konyalı Bir Ağız Araştırmacısı: Yazar, Hikâyecisi ve Yöneticisi Celaleddin Kışmır. VI. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı Programı (20-25 Ekim 2008)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Sakaoğlu, S. (2009). Üzerinde Durulmamış Bir Anadolu Ağızı: Konya Ağızı. II. *Uluslararası Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı (21-23 Mayıs 2009)*. Kars: Kafkas Üniversitesi.

Sakaoğlu, S. (2010). Bir Kavram, Üç Terim: Mirav, Havala, Suyolcu. III. *Uluslararası Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Programı (30 Eylül – 1 Ekim 2010)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Sakaoğlu, S. (2011). Konya Ağzında Kullanımdan Düşmeye Başlayan Bazı İsimler. 4. *Uluslararası Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı (27 – 29 Ekim 2011 Edirne)*. Edirne: Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsü.

Diğer Toplantılarda Sunulan Bildiriler başlıklı ikinci alt bölümde (s.128) ise sırayla şu bildiriler yer alır:

Sakaoğlu, S. (2001). Atasözleri İçin Yeni Bir Kaynak: Örnek Dil Cümleleri. I. *Uluslararası Atatürk ve Türk Halk Kültürü Sempozyum Bildirileri (6-7 Ekim 2000)*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, yayın no: 2653. (bk. 2.1.2; 40)

Sakaoğlu, S. (2010). Tarihî Bir Konya Mahallesinin Ağzında Görülen Bazı Özellikler. *Uluslar Arası Türk Dilinin ve Edebiyatının*

Yayımla Alanları Bilgi Şöleni (7-9 Ekim / Kayseri). Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Sakaoğlu, S. (2012). Yaşayan Bir Anadolu Ağzında Unutulmaya Yüz Tutan Kelimeler, Deyimler ve Atasözleri Üzerine. “*Dilleri ve Kültürleri Yok Olma Tehlikesine Maruz Türk Toplulukları*” Konulu 4. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu (23-26 Mayıs 2012). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Kitabın “Konya’da İlk Dil Yazıları” (s. 159) adlı ikinci bölümünde Sakaoğlu, Türk Dili Dergisinde yayımlanan bir yazısına ve Türk Dil Kurumu’nda hazırlanan Hasan Eren Armağanı kitabında yer alan bir yazısına yer verir:

Sakaoğlu, S. (2004). Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Konya’da Bir Dil Çalışması. *Türk Dili*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, Sayı: 634. (bk. 2.1.2. ; 46)

Sakaoğlu, S. (2000). Ahmet Necâti Atalay ve Yeni Fikir (Konya) Dergisindeki “Öz Dil” Hareketi. *Hasan Eren Armağanı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, yayın no: 773. (bk. 2.1.2; 38)

Üçüncü bölüm “Dünden Bugüne Konya’da Dil Yazıları” (s. 188) başlığını taşır. Bu bölümde Sakaoğlu şu üç yazıya yer verir:

Sakaoğlu, S. (2004). Dil İnkılabının 72. Yılında Konya’da Türkçe. *Konya’da Kültür ve Medeniyet*. Konya: Türkiye Yazarlar Birliği.

Sakaoğlu, S. (2003). Cumhuriyet’ten Günümüze Konya’da İş Yeri Adları. *Türk Dili*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, Sayı: 622.

Sakaoğlu, S. Konya’da Yetişen Meyvelerin Adlandırılmasındaki Farklılıklar Üzerine (Not: Sakaoğlu bu yazısını Erciyes Dergisi’nin Prof. Dr. Ali Berat Alptekin için hazırlamakta olduğu özel sayısına gönderdiğini bildirir. Tarih verilmemiştir. Kitapta 210-225. sayfalar arasındadır.).

Dördüncü bölüm “Konya Basımında Türkçe” (s. 227) başlığını taşır. Sakaoğlu bu bölümde daha çok Konya’daki yerel gazeteleri dilleri açısından ele aldığı iki yazısına yer verir.

Beşinci bölüm ise “Çeşitli Dil Yazıları” (s. 247) başlığını taşır. Sakaoğlu bu bölümde daha çok Türkçenin sorunlarına dair yazdığı dört yazısına yer verir.

24. Arısoy, Mithat (2017). *Bozkır Dedikleri... Dünyü ve Bugünüyle Orta Toroslar'da Yaşam, Folklorik İnceleme, Fıkralar, Bozkır Sözlüğü*. Konya: Tebeşir Yayınları, 416 s.

Kitabın üçüncü bölümü sözlük olarak düzenlenmiştir. 97 sayfa süren sözlük yaklaşık 3500 kelime barındır.

2.1.2. Makaleler

1. Vincze, Frigyes (1908). *Beiträge zur Kenntnis des anatolischen Türkisch. Keleti Szemle*, 9, 141-179.

Yazı Konya'dan derlemeler ve bu derlemelere göre bazı ses bilgisi özelliklerini içerir; sekiz hikâye, iki tekerleme bir şiir olmak üzere toplamda 11 adet derleme ve bu derlemelerin Almanca açıklamaları vardır.

2. Gordlevskiy, V. (1916). *Obrazy Osmankogo marodnogo tvorçestva. I. Trudi Lazarevskim Institutom Jivih Vostocnih Yazıkov*, XXXIV, Moskova.

Gülensoy-Alkaya bu yazının Bursa, Ankara, İzmit, Konya, Niğde, Sivas vb. ağızlarına dair olduğunu söyler (Gülensoy-Alkaya, 2003: 72).

3. [Katırcıoğlu], Ahmet Nushi – Ahmet Necati [Atalay] (1918-1919). *Lisanımız. Ocak*, 1 Teşrinisani [Kasım] – 17, 10 Mayıs.

1334/1918 yılında Konya'da yayımlanan *Ocak* adlı bu dergide 15 sayılı bir dizi olarak yayımlanan "Lisanımız" başlıklı bu yazı Ahmet Nushi [Katırcıoğlu] ve Ahmet Necati [Atalay] tarafından hazırlanmış olup bir bölümünde örnek cümlelerle ve atasözü örnekleriyle zenginleştirilmiş 256 kelimeye yer verilmiştir (Sakaoğlu, 2007: 1576).

4. [Atalay], Ahmet Necati (1925). *Öz Dilimiz. Yeni Fikir*. Konya: 1 (1), 1 Kânunsani, 11 – 13; 1 (2), 15 Kânunsani, 15-16; 1 (3), 1 Şubat, 14-15; 1 (4), 15 Şubat, 23-24; 1 (5), 1 Mart, 19-20; 1 (7), 15 Nisan, 18-19; 1 (8), 1 Mayıs, 20-21.

1341/1925 yılında yayımlanmaya başlaya bu derginin altıncı sayısının dışında kalan ilk sekiz sayısında "Öz Dilimiz" adlı yedi sayılı dizide Ahmet Necati [Atalay] tarafından hazırlanan yazıda alfabetik sırayla 193 kelime yer alır (Sakaoğlu, 2007: 1576).

5. Kowalski, Tadeusz (1932-1933). *Türkische Volksrätsel Kleinasien. Archiv Orientalni*, 4, s. 295-324.

Sakaoğlu bu yazıya dair, Anadolu'da derlenen 84 bilmedenin son yedisinin Akşehir Gedil'den derlendiğini söyler (Sakaoğlu, 2012: 96).

6. Anadolu'da Derlenmiş Kelimeler (1933). *Halk Bilgisi Haberleri*. 3 (31), 15 Birincikânun, 218-221.

Sakaoğlu bu yazıya dair Iğdır, Konya, Aksaray ve Silivri'den kelimeler verilmiş olduğunu, Konya'dan derlenen kelimelerin sayısının 23 olduğunu söyler (Sakaoğlu, 2012: 69).

7. [Dalboy], M. Zeki (1934). **Anadolu'da Derlenmiş Kelime ve Ulamalar**. *Halk Bilgisi Haberleri*, 4 (44), Ocak, 175-176.

Sakaoğlu çok imzalı yazının Konya ile ilgili bölümünün Dalboy'a ait olduğunu söyler (Sakaoğlu, 2012: 96).

8. Kowalski, Tadeusz (1937). **Türkische Sprachproben aus Mittel-Anatolie**. *Polski Biuletyn Orientalistyczny*, 1, 46-57.

9. Kowalski, Tadeusz (1938). **Türkische Sprachproben aus Mittel-Anatolie**. *Polski Biuletyn Orientalistyczny*, 2, 41-47.

10. Gordlevskiy, V. (1938). **Konya İrva ve İska Tarihine Dair Materyaller**. *Konya*, 2 (18-19), Şubat-Mart, 1051-1069.

Sakaoğlu Konya ağzında kullanılan sulama terimlerine yer verilmiş olduğunu bildirir (Sakaoğlu, 2012: 69).

11. Dilcimen, Kazım (1944). **Söz Derleme Dergisi ve Konya**. *Konya*, 8/64-65, Şubat-Mart 1944, s. 9-14; 8/66, Nisan 1944, s. 30-33; 8/67-68, Mayıs- Haziran 1944, s.22-26.

12. Sümer, Faruk (1945-1946). **Bazı Kelime ve Yer Adları Hakkında Düşünceler**. *Folklor Postası*, 1 (11), Ağustos-Eylül-Ekim, 14-15; 2 (13), Şubat, 15-16; 3 (14), Mart, 17-18.

13. Caferoğlu, Ahmet (1945). **Pallacı, Tahtacı ve Çepni Dillerine Dâir**. *Türkiyat Mecmuası*, 11, 41-56.

Sakaoğlu bu yazıdaki yedi topluluktan alınan kelimelerden 11'inin Konya'dan derlendiğini bildirir (Sakaoğlu, 2012: 97).

14. Caferoğlu, Ahmet (1959). **Die Anatolischen und Rumelischen Dialekte**. *Philologie-Turcicae Fundamenta I*. Wiesbaden, 139-260.

15. Küçükbezirci, Seyit (1960). **Sızma Köyü Deyişleri**. *Türk Folklor Araştırmaları*, 6 (132), Temmuz, 2191-2193.

16. Küçükbezirci, Seyit (1960). **Konya Atasözleri ve Deyimleri.** *Türk Folklor Araştırmaları*, 6 (134), Eylül, 2233-2234.

17. Özalp, İsmet (1960). **Derlemeler: Bozkır'da Deyişler.** *Türk Folklor Araştırmaları*, 6 (126), Ocak, 2066.

18. Caferoğlu, Ahmet (1960). **Anadolu ve Rumeli Ağız Araştırmalarının Bugünkü Durumu. VIII. Türk Dili Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1957**, Ankara, 65-70.

19. Önder, Mehmet (1963). **Konya Ağzı Üzerine Çalışmalar.** *Türk Folklor Araştırmaları*, 8 (169), Ağustos, 3146.

20. Sural, Mahmut (1963). **Sası ve Kelek.** *Yeni Konya*, 25 Eylül.

21. Cengiz, Haydar (1964). **İlgın Folkloru: Zan Uşaklı Bir Hikaye.** *Türk Folklor Araştırmaları*, 10 (177), Nisan.

22. Kişmir, Celaledin (1966). **Konya Ağzından Örnekler.** *Türk Folklor Araştırmaları*, 10/199 (1966): 3895.

23. Caferoğlu, Ahmet (1967). **Akhisar ve Cihanbeyli Ağızları.** *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1967*, 1-38; Cihanbeyli: 1-2, 28-38.

24. Sarıhan, Zeki (1973). **Akçayazı Köyünden Bilmeceler, Atasözleri, Sözcükler.** *Türk Folklor Araştırmaları*, 14/285 Nisan, s. 6623.

25. Cengiz, Haydar (1973). **İlgın'da Atasözleri ve Deyimler.** *Türk Folklor Araştırmaları*, 14 (285), Nisan, 6625.

26. Sakaoğlu, Saim (1974). **Konya ve Tokat Bedduaları.** *Türk Folklor Araştırmaları*, 15/297 Nisan, s. 6958.

27. Sural, Mahmut (1978). **Veli Sabri Uyar'ın Defterlerinden. Konya'nın Sesi**, 11-19 Nisan.

Sakaoğlu bu yazıya dair, Veli Sabri Uyar'ın Konya ağzıyla ilgili derlemelerinin yedi yazı olarak verildiğini söyler. (Sakaoğlu, 2012: 100).

28. Küçükbezirci, Seyit (1985). **Konya Folkloru Araştırmaları / Atasözleri ve Deyimler.** *Yeni Merem*, 1-5 Mayıs.

29. Akalın, Mehmet (1985). **Böğrüdilik Tatar Ağzı.** *Marmara Üniversitesi Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, S. 1, s. 55-10.

30. Yavuz, Muhsine (1986). **Kıbrıs Ağzı ile Konya Ereğli Ağızlarındaki Ortak Özellikler**. I, *Yeni Kıbrıs*, (Lefkoşa), 3 (6), Mart; II, 3 (7), Nisan.

31. Sakaoğlu, Saim (1988). **Konya İl Merkezinde Tespit Edilen Bazı Kelimeler Üzerine**. *Uluslar Arası Türk Dili Kongresi 1988 (26 Eylül 1988 - 3 Ekim 1988)*, Ankara, 357-362.

32. Kendi, A. Cenap (1992-1993). **Konya Ağzı - Deyimler**. *Yeni Konya*, Konya.

Bu yazı 26 Eylül – 30 Mart 1993 arasında 25 haftada tefrika edilmiştir.

33. Alışar, Fahrettin (1995). **Divan-ü Lügat it Türk'de Geçen ve Konya Yöresi Çiğil Türkleri Ağzında Kullanılan Kelimeler**. *İçel Kültürü*, Yıl: 9, S. 37, Ocak, s. 33-34.

34. Odabaşı, Sefa (1996). **Konya'dan Çizgiler / Konya Ağzı ve Gonyalıca**. *Yeni Konya / Kırkambar*, 29 Haziren, 6 Temmuz, 13 Temmuz, 20 Temmuz.

35. Sakaoğlu, Saim (1996). **yüne- Fiili Üzerine**. *Uluslar Arası Türk Dili Kongresi 1992 (Ankara 26 Eylül 1992 – 1 Ekim 1992)*, Ankara, 457-462.

36. Sakaoğlu, Saim (1999). **Az Bilinen Bazı Konya Atasözleri ve Deyimleri Üzerine**. 3. *Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı / 1996*, Ankara, 997-1104.

37. Sakaoğlu, Saim (1999). **Çaybaşı Konuşmaları**. *Yeni Konya*, 7 Temmuz.

38. Sakaoğlu, Saim (2000). **Ahmet Necati Atalay ve Yeni Fikir (Konya) Dergisindeki “Öz Dil” Hareketi**. *Hasan Eren Armağanı*, Ankara, 277-289.

39. Ayva, Aziz (2001). **Mehmet Ali Köyü (Güneysınır / Konya) Ağzında Kullanılan Bazı Fiiller**. *Türk Dili*, 2001 / II (600), Aralık, 844-854.

40. Sakaoğlu, Saim (2001). **Atasözleri İçin Yeni Bir Kaynak: Örnek Dil Cümleleri**. *Uluslararası Atatürk ve Türk Halk Kültürü Sempozyumunu Bildirileri (6-7 Ekim 2000)*, Ankara, 228-234.

41. Keleş, Muzaffer (2001). **Konya'nın Tadı, Sazı, Sözü**. *Gez Dünyayı Göz Konya'ya*, (haz. Ahsen Erdoğan), İstanbul, 313-333.

42. Ayva, Aziz (2002). **Mehmet Ali Köyü (Güneysınır / Konya) Ağzında Kullanılan Bazı Kelimeler.** *Türk Dili*, 2002 / II (609), Eylül, 742-753.
43. Ayva, Aziz (2002). **Mehmet Ali Köyü (Güneysınır / Konya) Ağzından Derlemeler.** *Erciyes*, (299), Kasım, 13-15.
44. Ayva, Aziz (2003). **Konya Dağ Köyleri Ağzlarından Derlemeler.** *Yeni İpek Yolu / Konya Kitabı VI*, Konya, 273-280.
45. Ayva, Aziz (2003). **Mehmet Ali Köyü (Güneysınır / Konya) Ağzında Kullanılan Fiillere Ekler.** *Belleten II*, 39-56.
46. Sakaoğlu, Saim (2004). **Cumhuriyetin İlk Yıllarında Konya'da Bir Dil Çalışması.** *Türk Dili*, 88 (634), Ekim, 326-337.
47. Sakaoğlu, Saim (2004). **Koyalı Bir Ağız Derleyicisi: Veli Sabri Uyar (1854-1954).** *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II / 20-26 Eylül 2004*, Ankara, 2529-2540.
48. [Dikilitaş, N. Yalçın] (2004-2005). **Konyahca / Konya Ağızı.** *Cönk*, 1 (1), Kasım, 21; 1 (2), Aralık 29; 1 (3), Ocak, 24; 1 (4), Şubat, 27.
49. Işık, Ali (2005). **Kadim Türkçenin Konya Ağzında Yaşayan Sesleri.** *Cönk*, 1 (3), Ocak, 23.
50. Oğuz, Zeki (2005). **Toprak ve Gelenek / Konya Dağ Köyleri.** Konya: Çizgi Kitabevi.
51. Kuş, Ahmet (2005). **Konya Ağızı ve Bir "Gonyahca Sözlük" Denemesi.** *Yeni İpek Yolu / Konya Kitabı VIII*, Konya, 123-136.
Yazıda 11 sayfa kelime listesi vardır.
52. Erdem, Mehmet Dursun (2005). **Kırşehir ve Konya Ağzlarının Eski Anadolu Türkçesi Yazı Dilinin Oluşumuna Etkisi.** *Karadeniz Araştırmaları*, S. 8, s. 56-65.
53. Sakaoğlu, Saim (2007). **Konya Ağzında Kullanımdan Düşmeye Başlayan Bazı Fiiller.** *IV. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı 2000*, Ankara, 1575-1587.
54. Gültekin, Mehmet (2007). **Bozkır Ağızıyla İlgili Bazı Tespitler.** *Bozkır'ın Dünü ve Bugünü Sempozyumu / 12 Kasım 2007*, Konya, 285-288.
55. Gaavecı, [Adnan Özkafa] (2008). **Gonyahca GONUŞMAK.** *Memleket Dergi*, 15, Ocak, 6.

56. Sakaoğlu, S. (2008). **Konyalı Bir Ağız Araştırmacısı: Yazar, Hikâyecisi ve Yöneticisi Celeleddin Kişmir**. *VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Programı (20-25 Ekim 2008)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

57. Yıldırım, Faruk (2013). **Çayhan (Ereğli/Konya) Ağzı Üzerine Gözlemler**. *VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008*, Ankara: Türk Dil Kurumu, 4665-4684.

58. Küçükballı, Fatih Numan-Meymet Yastı (2015). **Sarayönü Yörük ve Türkmen Ağızlarının Belirgin Dil Özellikleri**. *Tarih, Kültür, Sanat, Turizm ve Tarım Açısından Uluslararası Sarayönü (24-26 Ekim 2014 Konya) Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, yayın no:8, 453-484.

59. Özkan, Abdurrahman-Mehmet Yastı-Bayram Yanar (2016). **Bozkır Ağzının Ses Özellikleri**. *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır (6-8 Mayıs 2016) Bildiri Kitabı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, yayın no:9, 591-614.

60. Ayva, Aziz (2016). **“Yaşayan İnsan Hazinesi Bağlamında Bozkırlı Mithat Arı, Sözlü Kültür Geleneğine Katkısı ve Bir Önerisi**. *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır (6-8 Mayıs 2016) Bildiri Kitabı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, yayın no:9, 615-642.

61. Küçükballı, Fatih Numan (2016). **Bozkır (Konya) Ağzından “Derleme Sözlüğü”ne Katkılar**. *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır (6-8 Mayıs 2016) Bildiri Kitabı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, yayın no:9, 643-658.

62. Aşçı, Ufuk Deniz (2016). **Bozkır Ağzında Görülen Bazı Şekil Bilgisi (Morfoloji) Özelliklerine Dair**. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Güz 2016; (40): 177-193.

63. Uysal, İdris Nebi (2017). **Kuzören (Konya-Bozkır) Köyü Ağzından Derleme Sözlüğü’ne Katkılar**. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, Bahar 2017, No. 14, s. 79-85.

64. Erenoğlu Ataizi, Dilek-Burak Sözer (2017). **Kadınhanı ve Çevresi Türkmen-Yörük Ağzı**. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış 2017, No. 16, s. 191-209.

65. Erenoğlu Ataizi, Dilek-Burak Sözer (2018). **Kadınhanı Ağzı'ndan Derleme Sözlüğü'ne Katkılar**. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 16, S. 1: 579-592.

66. Doğan, Talip (2018). **Konya Yerli Ağzında Odaksal Şimdiki Zaman İşaretleyicileri**. *Türk Dünyası*, S. 45, s. 55-75.

2.2. Basılmamış Çalışmalar

2.2.1. Tezler

2.2.1.1. Doktora Tezleri

1. Gültekin, Mevlüt (1994). *Der Türkeitürkische Dialekt von İmrenler bei Konya*. Doktora Tezi, Johannes Gutenberg University Mainz, Mainz.

2.2.1.2. Yüksek Lisans Tezleri

1. Kocamaz, İhsan (2013). *Konya İli Taşkent İlçesi ve Köyleri Ağzı*. yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

2. Köğçe, Ayşe Namlı (2013). *Gölyaka Kasabası Ağzı Sözdizimi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

3. Çeker, Mustafa (2015). *Çumra Havalisi Yörükleri Ağzı*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

4. Kaplan, Nuran (2016). *Konya Derebucak İlçesi ve Çevresi Ağzıları Dil Özellikleri (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

5. Kızıldağ, Süleyman Hilmi (2017). *Şereflikoçhisar-Kulu Yöresi Nogay Ağzı (Giriş-İnceleme-Metin-Seçme Sözlük-Ekler)*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

6. Sözer, Burak (2017). *Kadınhanı ve Çevresi Türkmen-Yörük Ağzı*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

7. Şahin , Fatma (2017). *Kadınhanı Ağzı*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.

8. Ekizoğlu, Fatma Gülşah (2018). *Beşşehir ve Yöresi Ağzıları*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.

9. Çıracı, Kazım (2019). *Konya İli Karapınar İlçesi Ağzıları*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana. (Bu tez devam

etmekte olup 2019 yılının Temmuz ayında savunulması planlanmaktadır.)

2.2.1.3. Lisans Tezleri

1. Özkan, Abdullah Ergin (1960). *Konya Ağzı*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Lisans Tezi.

2. Yegülalp, Gülperi (1964). *Konya Ağzının Fonolojik ve Morfolojik Tedkiki*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

3. Varçok, Sabiha (1968). *Akşehir Ağzı*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Lisans Tezi.

4. Kaynak, Duran (1972). *Konya Ereğli Ağzı*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Lisans Tezi.

5. Öğretici, Emel (1972). *Konya Ağzı*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

6. Yücel, Mehmet (1972). *Bozkır Yöresi Ağzı*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Lisans Tezi.

7. Kula, Hasan (1973). *Akşehir Ağzı*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Lisans Tezi.

8. Turhan, Emin Ali (1974). *Sarayönü Ağzı*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

9. Taşdiken, Mehmet (1977). *Konya İli Beyşehir, Çavuşköyü Ağzı ve Grameri*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

10. Batı, Ali (1979). *Konya İli Beyşehir-Yeşildağ Kasabası Ağzı*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

11. Kılıklı, A. Ali (1979). *Konya İli Beyşehir Derebucak Ağzı*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

12. Sarıcan, Şaban (1980). *Beyşehir-Derebucak Ağzı*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

13. Oruç, Veysel (1981). *Konya İli Akşehir-Atsız Köyü, Yunak-Turgut Kasabası ve Gökınar Kasabası Ağzıları*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

14. Deniz, Süheyla (1982). *Konya-Hadim, Dolhanlar Köyü Ağzı*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

15. Özbay, Murat (1983). *Konya Ereğlisi Ağzı (Derleme-İnceleme-Sözlük)*. Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

16. Büyükalın, Mehmet (1989). *Konya Ağzından Örnekler*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Lisans Tezi.

17. Odabaşı, Kezban (2006). *Saçıkara Köyü Ağzında Yaşayan Mahalli Kelimeler, Deyimler Sözlüğü*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

18. Gökkaya, Ali (2015). *Konya/Bozkır (Işıklar ve Ulupınar) Köyleri Ağzı Çalışması*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

19. Yanar, Bayram (2015). *Ilgın İlçesi Balkı ve Geçit Köyleri ile Bozkır İlçesi Yeniköy Köyü Ağzı Çalışması*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

20. Apaydın, Ceren Mine (2015). *Konya Ağzı Çalışması*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

21. Yüksel, Filiz (2015). *Konya-Bozkır-Çağlayan Köyü-Dere Köyü Ağzı Çalışması*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

22. Doğan, Merve (2015). *Konya Ağzı Çalışması*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

23. Demir, Zeynep (2015). *Konya İli Bozkır İlçesi Armutlu, Taşbaşı ve Ferhatlar Köyleri Ağzı Çalışması*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi.

24. Kurtay, Esmâ Sultan (2017). *Konya İli Karapınar İlçesi, Kesmez, Bağdaylı, İkizler ve Salur Köyleri Ağzı Çalışmaları*. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi. (Bu tezde dil incelemesi yoktur. Tezde 66 sayfa metin ve 14 sayfa sözlük vardır.)

2.2.2. Diğer Basılmamış Çalışmalar

1. ERTEN, Münir (?). *Akşehir Ağzından Derlemeler*. Konya. (Basılmamış derleme.)

Gülensoy ve Alkaya'nın bibliyografyasında geçmektedir (Gülensoy-Alkaya, 2003:68).

2. Odabaşı, A. Sefa (?). Konya Atasözlerinde Nasihat.

Sakaoğlu, Odabaşı'nın basılı olmayan bu yazısının Yalçın Dikilitaş'ın Arşivinde olduğunu söyler (Sakaoğlu, 2012: 103).

3. Uyar, Veli Sabri (?). Ana Dilden Derlemeler / Öz Türkçe.

Sakaoğlu, Veli Sabri Uyar'ın basılı olmayan bu çalışmasının Konya Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesinde olduğunu söyler (Sakaoğlu, 2012: 94-100).

4. Yıldırım, Faruk. (2010). Ereğli Bekdik Türkmenleri Ağız Üzerine. III. Uluslararası Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı (30 Eylül – 1 Ekim 2010 Sakarya). Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

5. Şahin, Mesut (2017). Tarihi ve Kültürü ile Konya Karacadağ Köyleri.

Basılı olmayan bu kitabın ilk sayfasında “ensajans@gmail.com” veya “kutayder@hotmail.com” e-posta adresi aracılığı ile yazardan isteyerek temin edilebileceği belirtilir. Kitapta “Karacadağ Yöresinde Kullanılan Yöresel Kelimeler” başlığı altında 262 kelime vardır.

SONUÇ

Konya ili ağızları ile ilgili pek çok çalışmanın varlığından söz edilebilir. Ancak bu çalışmaların büyük çoğunluğu ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi gibi dil incelemelerinden uzak, kapsamlı olmayıp daha çok metin derlemesi, kelime derlemesi ve bir/birkaç kelimenin incelenmesi niteliğindedir. Konya ili ağızlarının tamamını yansıtan bir çalışma yoktur. Buna karşın son yıllarda Konya'nın bazı ilçelerine ve birkaç köyüne dair ayrıntılı dil incelemelerini barındıran lisanüstü tezler ve alanda uzman kişiler tarafından yazılmış makaleler az da olsa vardır. Listemizde görüleceği üzere lisanüstü tezler Konya'nın Hüyük (İmrenler köyü), Taşkent, Beyşehir, Çumra, Derebucak, Kulu ve Kadınhanı ilçeleri ile ilgilidir. Karapınar ilçesi ile ilgili de devam etmekte olan bir tez mevcuttur (bk. 2.2.1.2; 9). Konya iline bağlı 31 ilçenin varlığı göz önüne alındığında sadece sekiz ilçeye dair lisanüstü tez çalışması vardır. Bunlardan birinin Konya'nın Kulu ilçesinde yaşayan Nogay Türkleri ile ilgili olduğu (bk. 2.2.1.2; 5) da göz önüne alınırsa sadece yedi ilçeye dair lisanüstü çalışmanın varlığı görülür. Geriye kalan üçü merkez ilçe olmak üzere 24 ilçeye dair Konya yerli ağızlarını ele alan hiçbir lisanüstü tez çalışmasına ulaşılmamıştır. Tamamlanmış lisanüstü çalışmaların ilçe geneline dair olanlarında, ele aldığı ilçedeki tüm yerleşim birimlerinden derlemeler yoktur. Konya ağızlarını topluca ele alan bir çalışma olmasa da diyebiliriz ki

Konya ağızlarına dair lisansüstü çalışmalar Gültekin (1994) ile başlamış, yaklaşık yirmi yıl devam ettirilmemiş, 2010'lu yıllardan itibaren tekrar başlamıştır. Sonuç olarak Konya, Türkiye Türkçesi ağız araştırmalarında üzerinde önemle durulması gereken illerdir. Ağız araştırması yapmak isteyen lisansüstü öğrencilerin tez konusu seçiminde Konya ilinin çalışılmamış veya kapsamlı çalışılmamış bölgelerine/ilçelerine dair konu edinmelerinin Türkiye Türkçesi ağız araştırmaları ve Konya ili ağızlarının araştırılması adına oldukça önemli olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 1: Konya ili ağızlarına dair yapılan lisansüstü çalışmalarındaki derlemeler ve incelenen unsurlar.

İlçe adı ve İdari Birimleri	İnceleme	Derleme Yapılan İdari Birimler	İncelenen Unsurlar
Beşşehir	(bk. 2.2.1.2; 8)	11 kırsal mahalle ve merkez	Ses bilgisi Şekil bilgisi
Merkez Mah. : 12 Kırsal Mah. : 55	(bk. 2.2.1.2; 2)	1 kırsal mahalle	Ses bilgisi Söz dizimi
Çumra	(bk. 2.2.1.2; 3)	7 kırsal mahalle	Ses bilgisi Şekil bilgisi
Merkez Mah. : 13 Kırsal Mah. : 37			
Derebucak	(bk. 2.2.1.2; 4)	4 kırsal mahalle ve merkez	Ses bilgisi Şekil bilgisi
Merkez Mah. : 3 Kırsal Mah. : 8			
Hüyük	(bk. 2.2.1.1; 1)	1 kırsal mahalle	Ses bilgisi Şekil bilgisi
Merkez Mah. : 5 Kırsal Mah. : 18			

Kadınhanı Merkez Mah. : 15 Kırsal Mah. : 38	(bk. 2.2.1.2; 6)	4 kırsal mahalle	Ses bilgisi Şekil bilgisi
	(bk. 2.2.1.2; 7)	33 kırsal mahalle ve 7 merkez mahalle	Ses bilgisi
Taşkent Merkez Mah. : 8 Kırsal Mah. : 7	(bk. 2.2.1.2; 1)	5 kırsal mahalle ve merkez	Ses bilgisi Şekil bilgisi
Merkez İlçeler ve Diğer İlçeler	Herhangi bir lisansüstü çalışma tespit edilemedi.	—	—

KAYNAKÇA

- Boz, E. (2008). Ağız Atlasları. *Tuskish Studies*. S. 3/3 Bahar, s. 152-165.
- Eren, H. (1998). *Türklük Bilimi Sözlüğü I. Yabancı Türkologlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. ve Alkaya, E. (2003). *Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karahan, L. (2014). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Konyalı, İ. H. (1964). *Âbideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*. Konya: Yeni Kitap Basımevi.
- Korkmaz, Z. (1971). Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı ile İlişkisi Sorunu. *TDAY-Belleten*. 1971, s. 21-32.
- Korkmaz, Z. (1976). Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar. *TDAY-Belleten*. 1975-76, s. 143-172.

- Radloff, W. ve Kúnos, I. (1998). *Proben Der Volksliteratür Der Türkischen Stämme VIII*. (Latin harflerine aktaran ve hazırlayanlar: Prof. Dr. Saim Sakaoğlu – Doç. Dr. Metin Ergun). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2007). Konya Ağzında Kullanımdan Düşmeye Başlayan Bazı Fiiller. *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II (24-29 Eylül 2000)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2012). *Konya Ağzı Üzerine Araştırmalar*. Konya: Kömen Yayınları.
- Sümer, F. (2016). *Oğuzlar (Türkmenler), Tarihleri- Boy Teşkilatları- Destanları*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Szilágyi, S. (2007). *Ígnác Kúnos Türk Folklor Araştırmalarında Bir Öncü*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.